

Kulturní dějiny (kinematografie)

- ▶ Robert C. Allen – Douglas Gomery: Film History. Theory and Practice. McGraw.Hill, **1985**

Estetické, technologické, ekonomické a **sociální** dějiny

Sociální dějiny kinematografie:

- **Kdo** natáčel filmy – a proč? Sociální dějiny produkce
- **Kdo** se díval na filmy – a proč? Dějiny chození do kina
- Co film zachytil, jak a proč? Dějiny filmu jako kulturního dokumentu
- Co bylo o filmu řečeno – **kým a proč?**
- Jaký byl **vztah kinematografie coby sociální instituce** k ostatním institucím?
- Michéle Lagnyová: Staveniště nové filmové historie: sociálně-kulturní praxe. In: Petr Szczepanik (ed.), Nová filmová historie. Praha: Herrmann a synové 2004, 45-86 (orig. 1992)
„kulturní dějiny se snaží umístit myšlenky, díla a chování zpět do sociálních podmínek, v nichž se objevily“

Tradiční kulturní historie

- ▶ Jacob Burckhardt – Kultur der Renaissance in Italien (1860)
- ▶ Johan Huizinga – Podzim středověku (1919)
- ▶ Námitky vůči tradiční kulturní historii:
 - ▶ - Ignorování společnosti – ekonomické infrastruktury, politické a sociální struktury
 - ▶ - Předpoklad kulturní jednoty, „ducha doby“
 - ▶ - zjednodušující pojetí tradice a jejího předávání beze změny
 - ▶ - úzké pojetí kultury jako „vysoké kultury“
 - ▶ - „kultura“ kulturních dějin nemá být jen kulturou čtenářů těchto dějin

Sociální dějiny: 40. a 50. léta 20. století: škola Annales; Fernand Braudel – dlouhé trvání (longue durée)

1929: časopis Annales; Marc Bloch

Fernand Braudel: Středomoří za vlády Filipa II. (1949)

- ▶ Braudelovo pojetí času v knize Středomoří:
- ▶ téměř nehybný čas Středomoří jako zeměpisného prostoru (long durée);
- ▶ pomalý čas změn ve společenských a hospodářských strukturách (conjunctures - trendy),;
- ▶ rychlý čas politických událostí (événements)
- ▶
- ▶ 60. léta - okouzlení kvantifikací; snaha o zvědečtění historie; historické ústavy - "laboratoře"; kvantitativní metody, demografický výzkum, cíl: totální dějiny (histoire totale) určitého regionu
- ▶ často statistické analýzy dat
- ▶ postupně přechod k dějinám mentalit (třetí generace Annales) - Jacques Le Goff, George Duby; Michel Vovelle - rekonstrukce mentalit na základě hromadné analýzy dat - např. závěti (doklad o pohledu na smrt nebo na náboženství), Le Goff a středověká imaginace: kniha Zrození očištění (představa očištění souvisí se sociálními změnami, proměnou feudálního křesťanstva)
- ▶ Tato třetí generace v 60. letech nadšeně přijímala kvantifikující metody, v 70. letech se ale přiklonila k dějinám všedního dne a k historické antropologii.

Co jsou sociální dějiny (německé *Gesellschaftsgeschichte*) pro historiky?

„Sociální dějiny se zabývají veškerým společenským vývojem v jeho komplexitě, zkoumají všechny **sociální vrstvy společnosti**, jejich strukturu, mobilitu a **životní styl** včetně hodnotových, mentálních a výkladových vzorů. Snaží se postihnout **sociální změny v delší časové perspektivě**, sledují vztahy mezi tak zvanou **vyšší kulturou a kulturou lidovou** a zkoumají reakce jednotlivých sociálních skupin na **modernizační trendy ve společnosti**.“

(Jan Horský, Historická antropologie a /nová/ kulturní historie)

- ▶ „**socio-kulturní** dějiny kinematografie“ (New Cinema History, Richard Maltby)

Sociální dějiny

- ▶ Studium procesů a struktur;
- ▶ zájem o společenský vývoj v jeho celistvosti – dějiny společnosti – *Gesellschaftsgeschichte*;
- ▶ zájem o všechny sociální vrstvy společnosti, jejich strukturu, mobilitu, životní styl
- ▶ Zájem o sociální *změny*, o důsledky modernizačních procesů v dlouhé časové perspektivě, téma nacionalismu

60. léta – marxistická kulturní historie

- ▶ **Je potřeba rozšířit pojem kultury** (ne jen vysoká kultura); je nutné vzít v úvahu význam hospodářských, politických a sociálních struktur.
- ▶ *Raymond Williams – culture and society, 1958; the long revolution, 1961*
- ▶ *Edward Palmer Thompson: the making of the English working class, 1963*
- ▶ Referenční zdroje pro „kulturální studia“

Antropologická kulturní historie

Nová (antropologická) kulturní historie:

minulost jako cizí země, úkol – interpretace jazyka „jejich“ kultury

- **kultura je „symbolická dimenze sociálního jednání“ (Clifford Geertz)** – zahrnuje i materiální kulturu, ústně předávanou kulturu, rituály, způsoby myšlení obyčejných lidí

Peter Burke:

„Kultura je systém sdílených významů, postojů a hodnot a symbolických forem (chování, předmětů), jimiž jsou vyjádřeny nebo ztělesněny.“

Historický aktér

- ▶ Pro historickou antropologii je typické:

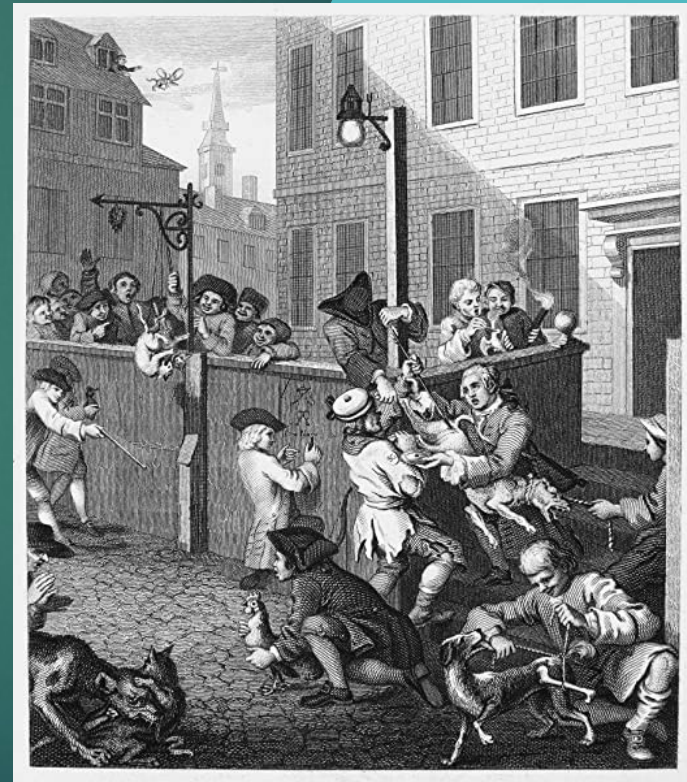
zájem o popis konkrétních sociálních praktik a každodenní zkušenosti a o porozumění těmto praktikám; o rekonstrukci pohledu samotných jednajících; „zhuštěný popis“, tj. takový přístup k cizí (nebo minulé) kultuře, při kterém se díky podrobnému popisu průběhu sociálních jednání vyvarujeme toho, abychom do studované kultury vnášeli měřítko kultury naší (tj. např. vnášení našeho hodnocení důležitosti a podružnosti).

- ▶ *Sociální historikové varují před rizikem tohoto přístupu: tj. před popřením determinujících faktorů (technologie, ekonomika, společnost) a společného horizontu zkušenosti (sdílené hodnoty, solidarita).*

literatura

- ▶ Georg G. Iggers: *Dějepisectví ve 20. století*. Praha: NLN 2002
- ▶ Peter Burke: *francouzská revoluce v dějepisectví*. Praha: NLN 2004
- ▶ Peter Burke: *Variety kulturních dějin*. Brno: CDK 2006
- ▶ Peter Burke: *Co je kulturní historie?* Praha: Dokořán 2011

Nicolas Contat, tiskařský dělník: „Dal jí pěknou ránu přes záda a Jerome ji dorazil. Pak nacpal zdechlinu do okapu, aby nebyli prozrazeni; byla to vražda a ta musí zůstat utajena. Muži šíří po střechách děs. Vyděšené kočky padají do nastražených pytlů. Některé zemřou na místě. Jiné jsou odsouzeny k smrti pověšením pro pobavení celé dílny.“
(30. léta 18. st.)

William Hogarth, Four stages of Cruelty. 1751

Robert Darnton a velký masakr koček

Robert Darnton: „Přestože se nám to může zdát zvláštní, a přestože to milovníci koček mezi námi prohlásí za odporné, byl masakr koček tou nejzábavnější příhodou, jakou kdy dělníci z Rue Saint-Séverin zažili. Pokud tomuto žertíku porozumíme, dokážeme odhodit něco ze svého moderního světonázoru a vstoupit do cizího, do duchovního světa prostých lidí před dvěma stoletími.“

13-15; 75, 226

Richard Maltby: New Cinema Histories. In:
Richard Maltby, Daniel Biltereyst a Philippe
Meers (eds.). *Explorations in New Cinema
History. Approaches and Case Studies.*
Malden – Oxford: Wiley-Blackwell, 2011

The background is a dark teal color. It features several large, overlapping circles in a lighter teal shade. In the top right corner, there is a solid red vertical rectangle.

Jaké pojetí dějin kinematografie?

- ▶ advocating the development of histories of cinema that place *audiences*, rather than films, at their centre, and integrate the quantitative methods of social history with the concrete and particular conditions of experience that are the predominant concern of microhistory

Film: příčina? Důsledek? symptom?

- ▶ Leopold von Ranke in 1824
- ▶ academic film history, which scarcely existed before the mid-1970s
- ▶ Too often, explanation takes the form of textual interpretation, allowing the writer to juxtapose a movie and ‘an array of social facts (...) about the concurrent social environment (...) **as though media texts have some obvious direct relation** to their social context’, in a *Zeitgeist* account of film as cultural history.
- ▶ To argue, as Michele Lagny does, that films should be seen ‘socially and historically (...) as symptoms’, advances us no further than the questionable methodology of ideological inference by allusion elaborated by Siegfried Kracauer in the late 1940s. Borrowing such methodologies, social and political historians have incorporated back into their accounts of broader historical phenomena the genre-based, mythological and ahistorical assumptions about the relationship of movies to the culture of which they are a part.

Film a kulturní infrastruktura?

- ▶ The history of the American cinema is not exclusively the history of its products any more than the history of railroads is the history of locomotives. The development of locomotive design forms part of the history of railroads, but so, far more substantially, do government land policies and patterns of agricultural settlement. A history of cinema that will address the proposition 'that films, by improving the general quality and availability of entertainment at a low admission cost, contributed positively to the stock of social well-being, in the same way that low cost electric street lighting did by markedly improving the quality of illumination', will have significantly different concerns from film studies' preoccupation with the textuality of films, acts of interpretation of textual meaning and theoretical approaches to these acts of interpretation.

Dějiny recepce + distribuce + uvádění? Musí to být?

- ▶ A history of cinema that is not a history of textual relations among films must, however, be concerned with the history of reception, which must itself include histories of distribution and exhibition. One crucial feature of the history of the reception of American cinema is that for most audiences for most of the history of cinema, their primary relationship with 'the cinema' has not been with individual movies-as-artefacts or as texts, but with the social experience of cinema.
- ▶ An historical examination of the ways in which the cinema has provided a site and an occasion for particular forms of social behaviour ... is an enquiry into the production of meaning, but that **meaning is social**, not textual.

Mediální specifičnost??

- ▶ So long as cinema history remains solipsistically committed to medium-specificity, starting and ending with the film text, then the history of entertainment will remain no more than an entertaining diversion occupying the illustrative margins of other histories.

Nobody expects the inquisition in Cinema History...

- ▶ detailed quantitative information is vital if we are to progress beyond our current broad-brush knowledge based on trade figures, diplomatic accounts and grand theories of classical cinema as vernacular modernism. As vital, however, is the inclusion of experience that will ground quantitative generalisations in the concrete particulars of microhistorical studies of local situations, effects and infrastructure, based perhaps around the records of individual cinemas or small chains. The heroes of these microhistories – the **Menocchios** of the cinema – will be the **small businessmen who acted as cultural brokers, navigators and translators** of the middle ground constructing a creolised culture out of their community's encounters with the mediated external world. One of these microhistories may become the *Montaillou* of cinema history, through what it may reveal about how its citizen consumers explained themselves and their place in the world through their encounters with the forces of global and globalising culture. Such histories, **self-consciously acknowledging their own constructions and mediations**, may also form part of comparative local histories, and, finally, may underpin attempts to consider **the cultural function and performance of individual movies in more secure social and cultural detail than we can presently achieve.**

-
- ▶ [Cinematic Brno | Documentation of movie exhibition history and cinema-goers' preferences in Brno, 1918-1945 \(muni.cz\)](#)
 - ▶ [Zlín \(posp.cz\)](#)

Prosopografie

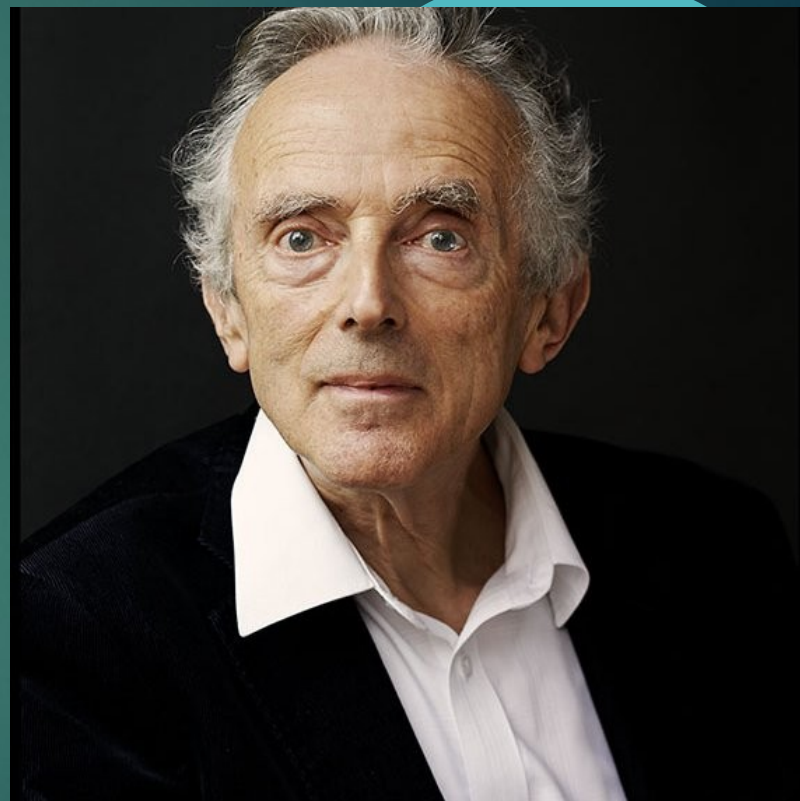
- ▶ Dějiny náboženství
- ▶ Politické dějiny a dějiny institucí
- ▶ Administrativní struktury
- ▶ **Sociální dějiny a dějiny mentalit (patronáž, klientelismus, sociální sítě...)**
- ▶ Demografie
- ▶ **Dějiny profesních skupin**
- ▶ Intelektuální dějiny a dějiny idejí
- ▶ Hospodářské dějiny

Prosopografie

- ▶ Kombinace biografické a statistické metody
- ▶ analyticko-komparativní přístup, spočívající ve vytvoření vzorku reprezentujícího určitou společenskou skupinu a odvození podstatných kvalitativních znaků s nejvyšší možnou frekvencí, jež lze pokládat za specifickém signum celku. Přitom počet znaků zjišťovaných u jedinců vzorku je omezen, **aby jejich zjišťování bylo heuristicky zvládnutelné. Musí to však být znaky podstatné, umožňující diferencovat od jiných sociálních skupin, ale zároveň uvnitř skupiny mají přispět k poznání vnitřní stratifikace skupiny.** (Milan Myška, *Problémy a metody hospodářských dějin*, ostrava 1995)

Peter Burke

- ▶ nar. 1937, působil na University of Sussex a University of Cambridge
- ▶ Česky vyšlo:
- ▶ **Italská renesance. Kultura a společnost v Itálii (poprvé 1872; inovace; prosopografie – kolektivní biografie) – sociální dějiny italské renesance**
- ▶ **Francouzská revoluce v dějepisectví. Škola Annales 1929-1989;**
- ▶ Co je kulturní historie?
- ▶ Jazyky a společnosti v raně novověké Evropě
- ▶ Společnost a vědění: od Encyklopedie k Wikipedii
- ▶ Žebráci, šarlatáni, papežové: historická antropologie raně novověké Itálie

Peter Burke: Italská renesance

- ▶ Kulturní + sociální dějiny (vztah kultury a společnosti)
- ▶ škola Annales
- ▶ Komunikační model kultury (kultura vzdělanců, lidová kultura) – kdo, co, komu, jak, kdy „říká“ pomocí kulturní „komunikativní události“? – díla, rituály, zpěvy...
- ▶ Kvantitativní metody
- ▶ Kolektivní biografie - prosopografie
- ▶ mikro + makrosociální přístup

Prosopografie tvůrčí elity

- ▶ 600 osob
- ▶ Specifičnost skupiny: gender, geografické rozložení, velikost komunity původu, dostupnost suroviny
- ▶ „cizinci“ – geograficky a společensky
- ▶ Sociální původ (podle otce); řemeslníci a živnostníci; sociologické vs. biologické vysvětlení
- ▶ Koncentrace řemeslníků – město
- ▶ Dílna / univerzita
- ▶ Dílna – spolupráce, koordinace – konvence
- ▶ Dílny – zvyklosti spolupráce, potlačení stylového individualismu
- ▶ Architekti: spolupráce, řemeslníci vychovávají řemeslníky – tendence k normalizaci při realizování zadání
- ▶ „výstřednost“ v pracovních návycích
- ▶ Geografičtí a společenšší „cizinci“ a kulturní inovace
- ▶ Rodinné prostředí – řemeslnické a živnostenské rodiny + umělecké rodiny (výtvarné umění vs. Literatura ---- sociologické, ne biologické vysvětlení)

„francouzská“ prosopografie

- ▶ výzkum společných charakteristik skupiny jednotlivců. Shromáždění dat o zvolených indikátorech, které se týkají sociálních vlastností osob; cíl – porozumět sociálním mechanismům uvnitř dané skupiny. Aplikace v oblasti výzkumu polí (Pierre Bourdieu) - výzkum dějin a struktury pole. Porozumění dispozicím jednotlivců. (Rossier: Prosopography, Networks, ...)
- ▶ Jde o **studium pole** – pole existuje tam, kde se projevuje soupeření o něco sdíleného více lidmi (např. v poli literárním – jak psát a hodnotit literaturu), kde je vyžadován nějaký vklad pro vstup do pole, kde se uplatňují *specifická* (tj. v jiných polích neuplatňovaná) pravidla „hry“, *specifická* ocenění a znaky autority; založeno na velkém souboru dat o jednotlivcích; cílem výzkumu jsou dějiny a struktura pole; např. literární pole – v něm se pohybují autoři, kritici, editoři, badatelé, novináři. Musí být pro pole vybaveni dispozicemi.

- ▶ Pole existuje za podmínky jeho autonomie – tj. jeho charakteristiky jsou specifické právě a jen pro toto pole; je tedy potřeba nejprve shromáždit velký soubor dat o aktérech a institucích, abychom mohli rozhodnout, zda se vůbec jedná o pole, zda jde o pole členěné na další subpole, zda je samo součástí jiného pole.
- ▶ Relativní autonomie pole: příznakem autonomie je existence specifických posvěcujících instancí; pokud mohou o hodnotě např. literárního díla vynášet soudy např. politici nebo manažeři společností nebo účastníci talk show, jde o pole, které autonomii postrádá.
- ▶ příklad: výzkum pole pařížských akademiků – Pierre Bourdieu, *Homo academicus*. Paříž. Minuit, 1988
- ▶ Gisele Sapiro: 140 autorů, 40. léta a poč. 50. let, Francie. Data o 128 proměnných. (Donald Broady, *French prosopography: Definition and suggested readings*. *Poetics* 30, 2002)

Ukončení

▶ **Termín: 24.11.:**

- ▶ vybrat si n základě knihy Jana Bendy *Týrlová, Zeman a ti druzí* skupinu tvůrců, najít nějaké interpretační motivy (vzdělání, sociální vrstva a zázemí, příbuzenské vztahy...). Zpracovat za pomoci dat v databázi filmového Zlína a vlastních rešerší
- ▶ Vypracovat a odeslat mailem prezentaci (úkol 1) + tezi k prezentaci v délce 2 normostrany (úkol 2) + téma a stručnou anotaci zamýšleného závěrečného projektu

▶ **Termín 26.11.:**

- ▶ Setkání online v 16.00 – 5 min. prezentace k úkolům 1 a 2 a debata nad vybraným tématem projektu

▶ **Termín podle zapsaného termínu zkoušky v IS:**

- ▶ Úkol 3: během zkouškového do termínu zadaného v IS (přihlášení ke zkoušce): vypracovat projekt – viz struktura níže (úkol 3)
- ▶ Úkol 1: 20 bodů
- ▶ Úkol 2: 20 bodů
- ▶ Úkol 3: 60 bodů

Projekt

- ▶ Současný stav poznání v dané oblasti, bibliografie
- 25 bodů (3 normostrany)
- ▶ Základní charakteristika výzkumu, jeho cíle a metodologie
- 30 bodů (3 normostrany)
- ▶ Časová náročnost projektu – harmonogram řešení
– 5 bodů (1 normostrana)